

Agluonėnų

etnografinė

sodyba-muziejus

Adresas: Aukštųjų g. 5A, Agluonėnai, LT-96251, Klaipėdos raj. (administracija).

Tel.: (8-46) 442094, (8-657) 76645 (vadovė), (8-622) 61165, (8-696) 02100.

El. paštas: juratepa@gmail.com

**Etnografinės sodybos vadovė –
Jūratė Pancerova.**

Sodybos darbo laikas:

Gegužės 1 d. – spalio 1 d.:

Pirmadieniais – penktadieniais dėl sodybos lankymo tartis tel.: (8-46) 442 094, 8 657 76 645.

Šeštadieniais, sekmadieniais dėl sodybos lankymo tartis tel.: (8-622) 61 165, 8-696 02 100.

Dėl lankymo kitu laiku kreiptis į administraciją.

Ekskursijos

Užsakomos iš anksto tel. (8-46) 442094 arba el. paštu: juratepa@gmail.com

Muziejus lankomas nemokamai.

XX a. 9 dešimtmečio pradžioje Agluonėnuose daug dėmesio pradėta skirti Mažosios Lietuvos ir Klaipėdos krašto istorijos bei kultūros saugojimo tradicijų puoselėjimui.

1983 m. pradėjo veikti etnografinė lietuvininko sodyba-muziejus ir pirmasis pokario Lietuvoje klijimo teatras. Restauruotoje etnografinėje sodyboje stengiasi išlaikyti Klaipėdos krašto architektūrinį stilių, viduje įrengtame muziejuje pradėti eksponuojami vietinių krašto gyventojų, lietuvininkų, buities ir ūkio reikmenys.

Agluonėnų etnografinė sodyba yra vienas iš nedaugelio išlikusių Mažosios Lietuvos medinės architektūros pavyzdžių. Tai tipiška Klaipėdos krašto nedidelio ūkio savininko (iki 10 ha žemės) sodyba. Sodyba vieno kiemo, kurį riboja gyvenamasis namas, tvartas, kluonas ir sodas. Kiemo centre svertinis šulinys. Sodybą sudaro darni pastatų, želdinių, kiemo erdvių ir puošybinių elementų visuma, atspindinti regiono specifiką, vietinių gyventojų gyvenimo būdą ir juos supančią gamtos aplinką.

Seniausi sodybos pastatai – gyvenamasis namas ir klijimas – statyti 1898 m. Apie 1921-1922 m. gyvenamasis namas perstatytas, 1923 m. pastatytas tvartas, 1938 m. – daržovių rūšys. Yra žinoma, kad 1921 m. sodybą įsigijo Jurgis Brechtas (1881–1954) ir Marija Jokumaitienė-Brechtienė (1883–1934). Paskutinė sodybos šeimininkė buvo jų dukra Marė Vytienė. Po

jos mirties 1981 m. tuometinio kolūkio pirmininko A. Treigio iniciatyva sodybą nupirko kolūkis. Pastatų sutvarkymo darbai buvo pavesti landšaftininkui J. Čepui. Atnaujintoje sodyboje 1983 m. atidarytas muziejus.

Etnografinės sodybos kluone nuo 1983 m. įsikūrė Agluonėnų klijimo teatras. 1988 m. čia įvyko pirmasis Lietuvos klijimo teatrų festivalis – krivūlė. Agluonėnų etnografinė sodyba tapo patraukliu kultūros židiniu. Čia rengiami klijimo teatrų vaidinimai, koncertai, parodos, bendruomenės šventės.

Nuo 2006 metų Agluonėnų etnografinė sodyba – Gargždų krašto muziejaus filialas.

Klijimo teatre spektaklius kuria Klaipėdos universiteto ir vietos aktoriai. 1983 m. pradėti rengti Klijimo teatrų krivūlės (jos vyksta kas ketveri metai). 1988 m. teatras tapo Tarptautinio liaudies kūrybos festivalio Gardine laureatu. Tais pačiais metais Agluonėnuose įvyko pirmasis respublikinis klijimo teatrų festivalis „Krivūlė“. 1981 m. ir 1985 m. sodyboje-muziejuje buvo surengtos Lietuvos dailininkų sąjungos Klaipėdos skyriaus dailininkų kūrybinės stovyklos. Nuo 1986 m. kasmet rengiama Klaipėdos rajono skaitovų ir literatų kūrybos šventės. 1988 m. sodyboje pirmą kartą Klaipėdos rajone buvo iškelta Nepriklausomos Lietuvos vėliava. 2000 m. etnografinės sodybos ūkiniame pastate

(Nukelta į 28 p.)

(Atkelta iš 27 p.)

(tvarte) įrengta parodų ekspozicijos salė. Sodyboje kasmet rengiamos Agluonėnų bendruomenės šventės, tautodailės dirbinių, istorinės, fotografijų ir vaizduojamosios dailės parodos, folklorinių ansamblių koncertai, klijimo teatro vaidinimai. 2001 m. etnografinė sodyba-muziejus įtrauktas į vietinį kultūros paveldo objektų registrą.

Gyvenamajame name eksponuojamas autentiškas XIX a. pab. Klaipėdos krašto (lietuvininko) laukininko interjeras, buities ir ūkio reikmenys, darbo įrankiai.

Sodybą sudaro: gyvenamasis namas (1898 m.), tvartas (1923 m.), klijimas (1898 m.), rūšys (1938 m.), svartinis šulinys, sodas.

Agluonėnai žemėlapyje

universiteto profesorius Imanuelio Kanto (1804) prosenelis R. Kantvainis, susitrumpinęs pavardę ir tapęs Kantu.

1736 m. Agluonėnuose atidaryta pradinė mokykla, apie 1864 m. pradėjo veikti pašto agentūra, 1882 m. įrengtas telefonas, nuo 1907 m. pro Agluonėnus maršrutu Klaipėda–Vėžaičiai pradėjo kursuoti siaurasis traukinukas. XIX a. pab. – XX a. 4 dešimtmetyje veikė malūnas-lentpjūvė, du vėjo malūnai (Kantvainių kaime stovėjęs Jono Genio malūnas 1979 m. išvežtas į Liaudies buities muziejų Rumšiškėse, 2003 m. parvežtas į J. Čepo kaimo turizmo sodybą), kalvė, krautuvė. 1909 m. pastatyta Vanagų evangelikų liuteronų bažnyčia.

XX a. pirmoje pusėje Agluonėnų gyventojai pradėjo burtis į įvairias kultūrinės ir ekonomines draugijas, iš kurių ilgiausiai, iki Antrojo pasaulinio karo pabaigos, veikė 1896 m. mokytojo Kristupo Kūmutaičio įkurta paskolos draugija. 1919–1939 m. Vanaguose veikė jaunimo kultūros draugija „Eglė“, kuriai priklausė ir Klaipėdos krašto rašytoja Ieva Simonaitytė.

XIX a. pabaigoje Agluonėnai buvo valsčiaus, 1947–1990 m. – apylinkės, 1990–1995 m. – savivaldybės, nuo 1995 m. – seniūnijos centras. 1949–1992 m. Agluonėnai buvo kolūkio, 1992–1999 m. žemės ūkio bendrovės centras. Didesnis seniūnijos kaimas yra Vanagai (juose yra apie 220 nuolatinių gyventojų).

1963 m. Agluonėnuose pastatytas pirmasis naujos gyvenvietės gyvenamasis namas. Šios gyvenvietės plėtra labai paspartėjo 1975 metais. Čia kėlėsi žmonės iš aplinkinių vienkiamų, taip pat ir 1983 m. pradėjusios veikti Agluonėnų tarpukinės gyvulininkystės įmonės darbuotojai. 1991 m. čia stovėjo 92 gyvenamieji namai.

Gyvenvietę papuošė Jono Čepo mažosios architektūros statiniai: medinės korespondencijos dėžutės, pieno surinkimo estakados, kelių rodyklė prie

KAS BUVO IR ŠIANDIEN YRA AGLUONĖNAI?

Agluonėnų kaimo ir Agluonėnų seniūnijos istorija

Agluonėnų istorija prasideda 1540 m., kai Klaipėdos valsčiaus gyventojų mokesčių knygoje pirmą kartą buvo paminėtas Agluonėnų, taktart senąja forma Agluona, pavadinimas. Kaimo pavadinimas kildinamas nuo per kaimą tekančio upelio Agluona pavadinimo. Egzistuoja hipotezė, kad Kantvainių kaime gyveno Karaliaučiaus

Skelbamė tekstą bėdrnė lietoviu kalbo ĩr parėngtė pagal ĩnformacėjė, katra skelbama Klaipėdas rajuona savėvaldėbės ĩnterneta leidėnie „Klaipėdos rajono savėvaldybė“ (ĩnterneta prieiga <http://www.klaipedos-r.lt/?t=1091055824>), ĩnterneta leidėnie „Lietuvos muziejai“ (ĩnterneta prieiga http://www.muziejai.lt/klaipeda/agluonenu_sodyba.htm).

įvažiavimo į gyvenvietę. 1985 m. respublikinėje apžiūroje „Gintarinis prizas“ Agluonėnams buvo paskirta III vieta, o 1998 m. Agluonėnai pripažinta gražiausia Klaipėdos apskrities gyvenvietė.

Tik Agluonėnuose

Rašytoja Simonaitytė 1971 m. gruodžio 5 d. Vilniuje, savo bute (Antakalnio gatvė), Nuotrauka iš RKIC archyvo

Agluonėnuose kiekvienais metais minimas žemietės rašytojos Ievos Simonaitytės gimtadienis. 1986 metais apylinkės teritorijoje veikęs kolūkis įsteigė I. Simonaitytės vardo premiją, kuri nuo to laiko skiriama menininkams, savo kūryboje atskleidžiantiems Pamario,

Agluonėnų etnografinės sodybos-muziejaus pastatai. Nuotraukos iš interneto leidinio „Liaudies buities muziejai Lietuvoje (internetu prieiga http://www.mmlab.ktu.lt/skansenas_lt/aglonen.htm)

Mažosios Lietuvos gyvenimą. Nuo 1997 m. premiją skiria ir įteikia Agluonėnų seniūnija ir UAB „Keramika BB“. Premijos laureatais jau yra tapę žodžio meistrai Romas Sadauskas, Vytautas Kubilius, Kostas Kaukas, Stasys Jonauskas, Vytautas Rimavičius, Albinas Klizas, fotomenininkė Ona Pajėdaitė, liaudies meistras Vytautas Majoras, dailininkai Eva Labutytė, Linas Jankus, žurnalistė Jadvyga Surplienė.

1986 m. Vanaguose, I. Simonaitytės gimimo vietoje, atidengta liaudies meistro Vytauto Majoro sukurta paminklinė skulptūra. Rašytojai atminti yra skirta Agluonėnuose vykstanti tradicinė rajono skaitovų ir literatų šventė.

Seniūnijos teritorijoje yra 14 lietuvininkų kapinių.

1988 m. ant Agluonos upės kranto pastačius užtvanką, pradėta kurti kaimo rekreacinė zona, kurioje 1989 m. pradėtas sodinti „Lietuvininkų“ ažuolynas, 1990 m. minint kaimo 450 m. jubiliejų, ant supulto kalno atidengtas paminklas – aukuras (skulptorius Justinas Mickevičius). 2000 m., minint kaimo 460 m. jubiliejų, prie Agluonėnų pagrindinės mokyklos atidengtas paminklinis akmuo su I. Simonaitytės bareljefu (skulptorius Justinas Mickevičius).

Iškilūs Agluonėnų krašto kultūros, mokslo, visuomenės veikėjai

JURGIS ARNAŠIUS. Mažosios Lietuvos spaudos darbuotojas. Gimė 1872 m. Vanaguose, mirė 1934 m.

ANTANAS BALTMISKIS. Liaudies muzikantas, žmogus-orkestras. Gyvena Vanagų kaime.

Jonas Čepas. Mažosios architektūros Agluonėnų gyvenvietėje autorius. Gyvena Agluonėnuose.

DOMAS KAUNAS. Vilniaus universiteto profesorius, daugelio knygų ir publikacijų autorius, sudarytojas, bendraautorius, nuo 1990 m. – Agluonėnų kaimo Garbės pilietis. Gyvena Vilniuje.

KRISTUPAS LOKYS. Kunigas misionierius

(Nukelta į 30 p.)

1909 m. pastatyta neogotikinė Vanagų evangelikų liuteronų bažnyčia (Agluonėnų seniūnija). Nuotraukos iš interneto leidinio <http://www.liuteronai.lt>

(Atkelta iš 31 p.)

Afrikoje, 1914–1921 m. Vanagų evangelikų liuteronų bažnyčios kunigas. Mirė 1921 m. Vanaguose.

ARVYDAS PALTINAS. Muzikantas, buvusio Klaipėdos estradinio ansamblio „Kopų balsai“ vadovas, *Vasario 16-osios* lietuvių gimnazijos Vokietijoje muzikos mokytojas. Gimė 1933 m. Kantvainiuose. Pastaruoju laiku gyvena Vokietijoje.

SILVA POCYTĖ. Istorikė, humanitarinių mokslų daktarė, Klaipėdos universiteto Vakarų Lietuvos ir Prūsijos istorijos centro mokslo darbuotoja, bendrijos „Mažoji Lietuva“ seimelio narė. Gimė 1969 m. Agluonėnuose.

JONAS PURVINAS. Mokyklos mokytojas, lietuviškų mokyklinių vadovėlių autorius. Agluonėnuose gyveno 1920–1926 m.

LIZBETA IŠRITIE-PURVINIENĖ. 1920–1926 m. gyveno Agluonėnuose. 1924 m. Leipcige išspausdintas jos romanas „Kova dėl tėviškės žemės“. Ieva Simonaitytė. Rašytoja. Gimė 1897 m. Vanaguose, mirė 1978 m. Vilniuje.

RIMANTĖ ŠALČIUVIENĖ. Audėja, liaudies meistrė. Gyvena Agluonėnuose.

REMIGIJUS TREIGYS. Fotomenininkas, daugelio respublikinių ir tarptautinių parodų dalyvis. Gyvena Klaipėdoje.

NAUDOTA LITERATŪRA:

1. Kaunas Domas, *Agluonėnai. Gyvenvietės istorijos metmenys (iki 1939 m.)*, Vilnius, 1984.
2. Pocyte Silva, *Agluonėnai. Kaimas istorijos pagairėje (1939–1990)*, Klaipėda, 1994.
3. „Klaipėdos rajono Agluonėnų seniūnija“, *Tūkstantmetė Lietuva* [Informacinis leidinys], UAB *Kraštovarka*, 2000.
4. Klaipėdos rajono savivaldybės interneto leidinys „Klaipėdos rajono savivaldybė“ (internetu prieiga <http://www.klaipedos-r.lt/?lt=1091055824>).
5. Interneto informacinis leidinys „Agluonėnų etnografinė sodyba“ (internetu prieiga www.mmlab.ktu.lt/skansenas_lt/aglo_inf.htm)
6. Interneto leidinys „Lietuvos muziejai“ (internetu prieiga http://www.muziejai.lt/klaipeda/agluonenu_sodyba.htm)